

УДК 72.04 : 728.2.052.4 (477.83 /.86)“18/19”

Уляна **Щевйова**

аспірантка Львівської
національної
академії мистецтв

Вхідні простори житлових споруд Східної Галичини кінця XIX – першої третини XX ст. : сучасний стан і проблема збереженості

Анотація. У статті виявлені основні принципи художнього оздоблення вхідних просторів житлових споруд Східної Галичини кінця XIX – першої третини XX ст. Доведено, що сприйняття інтер'єрів залежить від грамотного вибору та використання оздоблювальних матеріалів, синтезу мистецтв і чіткій системі співвідпорядкованості, пропорційності того що, де і як розташовується у вхідному просторі. Наголошено на проблемі втрати автентичних елементів у житлових спорудах і необхідності збереження архітектури вхідних просторів у сучасних умовах.

Ключові слова: житлова архітектура Східної Галичини, прибутковий (чиншовий) будинок, естетика архітектури, декор, художнє оздоблення, вхідний простір, сецесія.

Ключові слова: Різдво Христове, іконографія, ікона, сакральне мистецтво, Поклоніння волхвів, бароко, художньо-стилістичні особливості.

Постановка проблеми. Вхідні простори житлових споруд, які утворюються з вестибюля та сходової клітки, є своєрідним початком будинку та формують у відвідувачів перше враження про матеріальну спроможність і естетичні смаки власника. З приходом сецесії на терени Східної Галичини головний акцент у архітектурі змістився на виявлення естетичних ознак предметів, унаслідок чого художнє та орнаментально-декоративне почало переважати над утилітарним. Тому архітектори початку XX ст. у своїх проектах прагнули естетизувати всі функціональні та конструктивні елементи, а систему декорування вхідних просторів виконати за принципами єдності ідейного задуму та відповідності мистецькому стилю. На жаль, окремі теперішні власники

квартир у прибуткових (чиншових) будинках зламу XIX – XX ст. прагнуть надати вхідній групі приміщень «індивідуальних рис», недотримуючись принципів цілісності й гармонії. Ремонтні роботи проводяться стихійно, пошкоджені деталі замінюються сучасними дешевими відповідниками, здійснюється нефахова реставрація. Такі дії часто призводять до появи речей досить сумнівного естетичного характеру в інтер'єрі та руйнують автентичні декоративні елементи у вхідних просторах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До розгляду питання естетики архітектури та взаємодії синтезу мистецтв у ній зверталося чимало закордонних та вітчизняних науковців: Г. Земпер [3], А. Мардер [6], С. Алексєєв, В. Горюнов, М. Орлович, А. Марковський, О. Швидковський [10], Б. Черкес, О. Сільник, І. Жук, Ю. Бірюльов [1], Т. Казанцева, Л. Поліщук [7], М. Студницька [9] та ін. Проте надалі проблема занедбаності вхідних просторів житлових споруд Східної Галичини кінця XIX – першої третини XX ст. у сучасних умовах залишається актуальною, а самі вхідні простори – малодослідженими. Окремої уваги заслуговує стаття О. Ю. Лисенко, у якій визначено та сформульовано характер суспільного впливу на архітектуру вхідних просторів у Львові [8].

Мета дослідження – проаналізувати принципи художнього оздоблення вхідних просторів житлових споруд Східної Галичини кінця XIX – першої третини XX ст. і наголосити на проблемі збереженості в них автентичних архітектурних елементів у сучасних умовах.

Новизна статті виявляється в тому, що в ній уперше вхідні простори житлових споруд Східної Галичини кінця XIX – першої третини XX ст. розглядаються через призму естетизації конструктивних і ужиткових елементів у них (вхідних брам, сходів, керамічної плитки для підлоги тощо), у вирішенні яких поєднувалися максимальна функціональна доцільність і художня виразність. Також наголошено на проблемі втрати автентичних архітектурних деталей і заміни їх сучасними відповідниками.

Виклад основного матеріалу. Житлова архітектура вважається найбільш значною сферою прояву художньої свідомості і окремої людини, і суспільства загалом, оскільки в ній найповніше втілюються естетичні ідеали, смаки населення і навіть філософія життя конкретного періоду часу. Людина завжди турбувалася не лише про утилітарні якості середовища свого проживання, а й про його красу, тому зрозуміло, що ця естетична потреба залишила глибо-

кий слід у декоруванні житлових споруд Східної Галичини кінця XIX – першої третини XX ст.

Багатостиллям кінця XIX ст., пошуком нових архітектурно-розпланувальних вирішень, загальною демократизацією архітектурного процесу та переоцінкою ідейно-світоглядних орієнтацій були створені передумови для розвитку архітектури модерну (сецесії) [7, с. 6]. У архітектурі Східної Галичини зламу XIX – XX ст. яскраво й гостро виявилася боротьба нового зі старим, раціонального з примхливим, декоративно-атектонічного з конструктивним [4, с. 339]. Проте існують спільні риси, які дозволяють узагальнити особливості галицької архітектури початку XX ст., і об'єднує їх насамперед те, що кожна споруда ще на фазі проектування задумувалася як своєрідна естетична декларація, як цілісний художній організм з ідеально продуманим середовищем, у якому естетичне начало пронизувало буквально все – від об'ємно-просторового рішення до ужитково-функціональних деталей. До того ж останні були обов'язковими компонентами художньої концепції. Нові засоби синтезу мистецтв, властиві художній культурі початку XX ст., охоплювали насамперед нові уявлення про злиття мистецтва з повсякденним життям, про максимальне розширення художньої сфери за межі виставкових і музейних залів. Фактично було зруйновано ту грань, яка відділяла виставкові еталони «нового стилю» від реальних громадських і житлових інтер'єрів [9, с. 160].

Як ми вже зазначали, вхідні простори житлових споруд, які утворюються з вестибюля та сходової клітки, є «початком» будинку та виявляють матеріальну спроможність та естетичні смаки власника. Цілком зрозумілим є те, що власник прибуткового будинку прагнув створити враження багатства й досконалості свого житла, щоби привабити потенційних клієнтів. Саме тому використання дорогих матеріалів при декоруванні вхідних просторів було необхідним кроком для досягнення цієї мети. Проте архітектори не забували, що наявність різних матеріалів у вестибюлі, особливо невеликому, та на сходовій клітці перевантажує інтер'єр, робить його подрібленим і невиразним. Різні за своїми властивостями, фактурою та кольором матеріали не завжди добре поєднуються, створюючи ефект невеликого контрасту. Від масштабності фактури, декоративних елементів залежала емоційна оцінка форми та її маси. Тому для художнього оздоблення вхідних просторів архітектори використовували обмежену палітру матеріалів.

Отже, система декорування вхідних просторів зламу XIX – XX ст. будувалася архітекторами за принципами єдності ідейного задуму, відповідності стилістиці, зосередженості на естетизації декоративних і конструктивних елементів. Оскільки прагнення синтезу мистецтв було провідною тенденцією творчості митців, які працювали у Львові в той час, то художнє оформлення вхідних просторів вирішувалося комплексно. Для створення цілісного мистецького ансамблю в архітектурному просторі використовувалися дерево, метал, скло, кераміка, скульптурні форми, камінь, художні розписи та інші декоративні елементи. Тому на вибір матеріалів впливали вимоги міцності, безпечності та легкості у використанні, а також економічний та естетичний чинники.

Важливими умовами синтезу мистецтв були система композиційних взаємозв'язків і норми співвідпорядкованості, вимоги точності розміщення, масштабу, пропорційності, колориту, силуету, ритму та інших факторів, які визначали характер художніх творів у їхніх співвідношеннях з архітектурою. Проте, ймовірно, не існувало одного загального принципу, який регламентував би можливості співвідношення різних видів мистецтва та встановлював би єдину ієрархію в процесі їх взаємодії. Як показує історична архітектурна практика, складна художня єдність не лише володіла сукупністю художніх якостей творів, його складових, але й набувала зовсім нових, незаних у минулому властивостей, які виникали в результаті їх взаємодії. Саме така ситуація складалася в процесі здійснення синтезу мистецтв у вхідних просторах житлових споруд Східної Галичини кінця XIX – першої третини XX ст. [10, с. 12].

Важливу декоративну й функціональну роль у системі художнього оздоблення житлових споруд початку XX ст. відігравала вхідна брама, яка була об'єктом щоденного користування. Через браму здійснювався перший контакт відвідувача з будинком, вона була візуальним центром фасаду, важливим елементом зовнішнього вигляду будинку. Крім того, через вхідні брами реалізовувалася функція захисту мешканців, надавалося психологічне відчуття захищеності та комфорту. Формотворення вхідних брам житлових споруд Східної Галичини кінця XIX – першої третини XX ст. значною мірою залежало від стилістики самої споруди, оскільки вхідна брама повинна бути органічним доповненням будівлі. Розмаїття кованих і дерев'яних брам, художня оригінальність дверної фурнітури є відображенням не лише естетичного смаку замовника, а й демон-

струванням творчих можливостей архітектора. У житлових спорудах Східної Галичини до сьогодні збереглося чимало дерев'яних брам (наприклад, у Львові – вул. Зелена, 20, Л. Глібова, 2, Г. Вітвера, 12; в Івано-Франківську – вул. С. Гординського, 2, М. Грушевського, 33, Короля Данила, 3; у Тернополі – вул. Валова, 8, О. Кульчицької, 1; у Коломиї – вул. Вічевий Майдан, 4, Театральна, 20, В. Чорновола, 13), а також металевих (у Львові – вул. О. Архипенка, 8, Дж. Дудалева, 9, Л. Мартовича, 6; в Івано-Франківську – Грюнвальдська, 15, Д. Донцова, 4, Т. Шевченка, 72 та ін.).

Зараз вхідні брами в містах і містечках Східної Галичини потребують належного догляду. За десятиліття активної експлуатації та відсутності протягом цього часу професійних ремонтно-реставраційних робіт, вони тепер перебувають у дуже поганому стані й тому часто замінюються сучасними пластиковими чи металевими відповідниками. Історичні брами також піддаються актам вандалізму, як-то розфарбування графіті, розкраданням автентичної фурнітури, розбивання скла тощо (м. Львів, вул. Пекарська, 3, 24; С. Бандери, 5, 24; м. Івано-Франківськ, вул. Грушевського, 33; Незалежності, 30; І. Франка, 25; м. Тернопіль, вул. Валова, 10 та ін.). Мешканці зафарбовують графічні зображення, замінюють фурнітуру сучасними зразками, а розбите скло закривають дерев'яними дошками, фанерою чи решітками (м. Львів, вул. Замарстинівська, 11). Практично не береться до уваги загальна колористика фасаду чим порушується цілісність художнього задуму.

Часто на дерев'яні та металеві деталі дверей наносять численні шари фарби, попередньо не знімаючи старі нашарування. Унаслідок цього фарба часто відлущується і псує зовнішній вигляд дверей. Крім того, це суттєво порушує їх нормальне функціонування. І навпаки, при недостатньому догляді за пофарбуванням брам відсутній ефективний захист від вологи.

Історична фурнітура творить разом з брамами художню єдність і має високу мистецьку цінність. Зазвичай таку фурнітуру виготовляли в єдиному екземплярі для конкретного об'єкта, її оригінально декорували, підкреслюючи індивідуальний творчий почерк автора. Іноді зустрічаються ініціали власника, вигадливо вплетені в мереживо декоративних ґрат (наприклад, у м. Львові, вул. С. Крушельницької, 17, Князя Романа, 12). З плином часу автентичні замки ламалися, а сходові клітки ставали доступними для всіх. Тому протягом останніх років мешканці почали активно

встановлювати кодові замки та домофони безпосередньо у дверне полотно, не беручи до уваги художнє оформлення та конструкцію дверей.

У сучасних умовах автентичні вхідні брами необхідно зберігати та професійно реставрувати, адже вони свідчать про високий рівень будівельного мистецтва того часу та є окрасою житлових споруд. У Львові завдяки програмі співфінансування реставрації історичних дверей і брам, яка була започаткована в межах українсько-німецького проекту «Муніципальний розвиток та оновлення старої частини міста Львова» (GIZ) відреставровано десятки вхідних брам у житлових спорудах кінця XIX – початку XX ст. В Івано-Франківську Громадська організація «Франківськ, який треба берегти» розпочала рух, спрямований на популяризацію шанобливого ставлення до історичного середовища. Завдяки цій соціальній ініціативі та німецькому товариству GIZ у місті вже відреставрували чимало автентичних брам у житлових спорудах, а в центрі Івано-Франківська встановили стенди, які закликають мешканців берегти архітектурну спадщину. Відреставровані брами виявлено за такими адресами: м. Львів, буд. № 5 і № 17 на вул. Пекарській, № 8 на вул. Акад. Гнатюка, № 3 на вул. П. Ковжуна; м. Івано-Франківськ, буд. № 5 на вул. Л. Курбаса, № 18 і № 29 на вул. Незалежності, № 1 і № 5 на вул. М. Шашкевича, № 69 і № 72 на вул. Т. Шевченка, № 42 на вул. М. Грушевського; м. Коломия, буд. №50 / 1 на вул. Театральній.

Поширеним тиражованим матеріалом для покриття підлог на початку XX ст. стала керамічна плитка. Метлахська плитка відзначалася високою якістю, багатою кольоровою гамою, варіантністю візерунків. Якщо власник прагнув володіти престижним будинком, репрезентативною спорудою, він вкладав великі кошти в декорування вхідних приміщень, тоді підлоги вирішувалися як один з елементів усього композиційного задуму, відповідали стилістиці споруди, підпорядковувалися характеру декорування інтер'єру. Проте в більшості випадків, керамічна метлахська плитка підбиралася в останній момент і в разі нестачі плитки основного типу докуповувалася інша, незважаючи на цілісність рисунку підлоги (наприклад, буд. № 22 на вул. Ген. Т. Чупринки; буд. № 9 на вул. Героїв УПА, буд. № 15 на вул. Замарстинівській у Львові). Саме тому в багатьох будинках Східної Галичини підлога вестибюлів і сходових кліток складається з кількох різновидів плиток.

Ця проблема й сьогодні залишається актуальною – втрачені плитки при ремонтних роботах замінюються іншими, а в сінях-проїздах практикують викладання асфальту на пошкоджені ділянки підлог, у результаті чого утворюються неестетичні латки [8, с. 194]. На підставі аналізованих вестибюлів житлових споруд Східної Галичини кінця XIX – початку XX ст., здебільшого спостерігається невідповідність художньої стилістики метлахських плиток і декору вхідного простору загалом.

У репрезентативних будинках початку XX ст. для покриття підлог архітектори також використовували мармур різних відтінків і кольорів, часто утворювали композиції з поєднанням чорних і білих мармурових плит. Для періоду кінця XIX – початку XX ст. модним було використання природних якісних матеріалів, тоді як сьогодні навіть заможні власники використовують штучні матеріали, які при зовнішній «красивості» недовговічні й швидко зношуються [8, с. 195].

Крім того, від другої половини XIX ст. з'являється попит на тераццові підлоги у вхідних просторах. Композиційне вирішення тераццових підлог характеризувалося наявністю центрального елемента (переважно багатопелюсткові розети) та бордюра з фігурно вирішеними кутами по краях. На таких підлогах у вестибюлі архітектори часто вмщували напис-привітання “Salve” (вул. Ю. Романчука, 9; вул. Кирила і Мефодія, 10 у Львові; вул. Валова, 8 у Коломиї), абрєвіатури власника будинку, викладені мозаїкою в декоративну композицію (в Івано-Франківську вул. Василіанок, 5, 7; вул. Гетьмана Мазепи, 36; вул. І. Франка, 39).

На початку XX ст. використовувалися різноманітні матеріали для конструювання сходів – камінь, дерево, метал, сходинки іноді виробляли зі штучного каменю. Естетичний акцент переносився на художнє вирішення перил, поручнів і огорож сходів, підкреслюючи технологічні можливості художнього металу. В сучасних умовах зустрічаються випадки пофарбування металевих огорож у різні кольори, що суттєво здешевлює вигляд вхідного простору (м. Львів, вул. Грюнвальдська, 8; М. Вовчка, 40; С. Єфремова, 27; м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 18, 30; м. Тернопіль, вул. Акад. Брюнкера, 3; Валова, 8; О. Кульчицької, 4; м. Коломия, вул. Театральна, 56).

Майданчик сходів передував входу до квартир, двері яких були майстерно вирізьблені й також мали естетичне навантаження: ре-

тельно виконувалися всі деталі – ручки, оглядові віконця, поштові скриньки, дзвінки. Зустрічаються квартирні двері з декоративними супрапортами, які створюють враження розкоші. У сучасних умовах деякі власники замінюють або перефарбовують автентичні квартирні двері, а часом і супрапорти, у яскраві, нехарактерні цьому інтер'єру кольори: фіолетовий (м. Львів, вул. П. Дорошенка, 19; М. Вороного, 5; О. Карпінського, 17), зелений (м. Івано-Франківськ, вул. М. Шашкевича, 4; м. Коломия – вул. Театральна, 56), синій (м. Львів, вул. Т. Костюшка, 6), рожевий (м. Львів, вул. Магазинова, 2). Таким способом знищується єдність ідейного задуму архітектури вхідного простору.

Стеля і стіни вестибюлів і сходових кліток зазвичай прикрашали стуквою ліпниною зі стилізованим декором. Стіни часто облицьовували мармуровими панелями і розчленовували спрощеними пілястрами. Рідше стелі й плафони декорували художніми розписами, які додавали звучання кольорів у інтер'єрі та сприяли підвищенню естетичного рівня споруди (вул. С. Бандери, 22; вул. Глибока, 10; вул. Новий Світ, 2 та ін.). Зараз стіни у деяких житлових спорудах розфарбовані аерозольними балончиками (вул. Банківська, 5; Акад. О. Богомольця, 2 у Львові), проте ніякої мистецької цінності ці зображення не мають і сприймаються неестетично.

Особливо ефектно на сходових клітках виглядали вітражі та псевдовітражі, які були популярним засобом поліхромного вирішення (№ 6 на вул. О. Герцена; буд. № 34 на вул. кн. Романа, 34; буд. № 6 та буд. № 4 на вул. Акад. О. Богомольця; буд. № 4 на вул. Зарицьких у Львові). Зараз частина автентичних вітражів втрачена, і ця тенденція зберігається надалі. Окремі власники житлових кам'яниць створюють сучасні відповідники вітражів і вмонтовують їх у віконні рами (м. Львів, вул. М. Конопницької, 10). Сучасні вітражі прикрашають вхідні простори й надають їм початкової урочистості.

Однак у прагненні до єдності стилю архітектори зламу XIX – XX ст. не завжди досягали «художніх висот», іноді надмірно перевантажували внутрішній простір зовнішніми ознаками стилю. Через надмірність художнього оздоблення вхідний простір іноді набував сильної «рафінованості». Проте в будь-якому разі нове трактування інтер'єру засвідчує свідоме прагнення архітекторів і художників наповнити повсякденність естетикою, впровадити мистецтво в життя. Сьогодні матеріально забезпечені власники квартир на-

магаються упорядкувати вхідні простори, надати їм унікального вигляду. Проте часто мешканці не мають жодного уявлення про стилістику споруди, використану архітектором палітру кольорів і художніх технік, створюючи відвертий кітч у архітектурі вхідних просторів.

Сьогодні проблема занедбаності вхідних просторів надалі залишається актуальною. Головною причиною, очевидно, є відсутність одного власника. Загальна думка, що вхідні приміщення є водночас і нічийми, і спільними, не сприяє дбайливому ставленню до них, а радше навпаки [8, с. 196]. Дуже часто вхідні простори, перетворюючи на місця зберігання особистих речей мешканців (м. Львів, вул. П. Дорошенка, 19).

На жаль, у сучасних умовах нещадно руйнують автентичні вітражі, забілюють художні розписи, знищують скульптурні елементи, розкрадають дверні й віконні ручки, елементи огороження сходів, метлахські плитки, поступово втрачається первісний вигляд інтер'єрів, відновити який з кожним роком стає складніше.

Отже, унаслідок змін стилістичних напрямків, соціальної ідеології, естетичних смаків населення та його матеріальної спроможності, архітектура житлових споруд кінця XIX – першої третини XX ст. почала втрачати свою самобутність. У наш час потрібно враховувати всі досягнення провідних здчих зламу XIX – XX ст. і зберегти якомога більше автентичних архітектурних зразків того часу, здійснивши їх термінову професійну реставрацію. Адже вхідні брами, дверна фурнітура, вирішення підлог, сходи, вітражі, художні розписи роблять кожну споруду унікальною.

Висновки. Своє уявлення про естетику та гармонію людина прагне реалізувати насамперед у житловому будинку, художньому оздобленню якого завжди надавалося важливе значення. Естетичні пріоритети для кожного стилістичного, історичного періоду визначають принципи художнього оздоблення архітектури: використання тих чи інших матеріалів і в екстер'єрі, і в інтер'єрі, вибір кольорової гами та наявність певних декоративних елементів.

Оскільки вхідні простори — візитні картки житлових споруд, то вони повинні бути презентабельними та зручними для відвідувачів. Тому в художньому вирішенні вестибюлів і сходових кліток об'єднано твори різних видів мистецтва, які сприяють емоційному піднесенню та організують естетичний вплив на людину. Автентичні елементи (вхідні брами, ковані перила сходів, керамічні

плитки для підлоги, ліпнина, художні розписи, вітражі) є неодмінною частиною вхідних просторів, підкреслюють архітектурні особливості та формують перше враження про будівлю. Кожен такий елемент є частиною продуманої архітектором гармонії та збалансованості, тому заміна будь-якої частини, зміна її кольору, матеріалу чи форми призводять до втрати цілісності інтер'єру.

1. Бірюльов Ю. Мистецтво львівської сецесії : монографія. Львів : Центр Європи, 2005. 184 с.
2. Власов В. Г. Большой энциклопедический словарь изобразительного искусства : у 8 т. СПб. : ЛИТА, 2001. Т. 3. 848 с.
3. Земпер Г. Практическая эстетика : монография. Москва : Искусство, 1970. 320 с.
4. Історія української архітектури / Ю. С. Асеев, В. В. Вечерський, О. М. Годованюк та ін. / за ред. В. І. Тимофієнка. Київ : Техніка, 2003. 472 с.
5. Король В. П. Архітектурне проектування житла : навч. посібн. Київ : ФЕНІКС, 2006. 208 с.
6. Мардер А. П. Эстетика архитектуры : теоретические проблемы архитектурного творчества. Москва : Стройиздат, 1988. 216 с.
7. Поліщук Л. Сецесія в архітектурі Станіслава кінця XIX — початку XX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. архіт. : 18.00.01. Київ, 2003. 21 с.
8. Лисенко О. Ю. Архітектура вестибюльної групи приміщень у житлових будинках кін. XIX — поч. XX ст. у м. Львові як вираження соціальної ідеології. *Вісник НУ "Львівська політехніка"*. Сер. Архітектура. 2004. Вип. 505. С. 192-196.
9. Студницька М. Синтез мистецтв у громадській і житловій архітектурі Галичини першої третини XX століття. *Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії : зб. наукових праць*. [Київ] : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, 2014. С. 158-177.
10. Швидковский О. Искусство взаимодействия. Синтез искусств и архитектура общественных зданий : сб. статей / [авт.-сост. И. Н. Войейкова]. Москва : Сов. художник, 1974. С. 7-32.

References

1. Biriulov, Yu. (2005). *Mystetstvo lvivskoi setsesii* [Art of Lviv Secession]. Lviv : Tsentri Yevropy. [In Ukrainian].
2. Vlasov, V. H. (2001). *Bolshoi entsyklopedycheskyi slovar izobrazytelnoho*

- iskusstva : v 8 tomakh [Great Encyclopedic Dictionary of Fine Arts: in 8 volumes]. (Vol. 3). St. Petersburg: LYTA. [In Russian].
3. Zemper, H. (1970). *Praktycheskaia Estetyka* [Practical Aesthetics]. Moscow. [In Russian].
 4. *Istoriia ukrainskoi arkhitektury* [History of Ukrainian Architecture]. (2003). Yu. S. Asieiev, V. V. Vecherskyi, O. M. Hodovaniuk ta in., ed. Kyiv : Tekhnika. [In Ukrainian].
 5. Korol, V. P. (2006). *Arkhitekturne proektuvannia zhytla* [Architectural design of housing]. Kyiv : FENIKS. [In Ukrainian].
 6. Marder, A. P. (1988). *Estetyka arkhitektury : teoretycheskye problemy arkhitekturnoho tvorchestva* [Aesthetics of architecture: theoretical problems of architectural creativity]. Moscow : Stroiyzdat. [In Russian].
 7. Polishchuk L. (2003). *Setsesiia v arkhitekturi Stanislavova kintsia XIX – pochatku XX st.* [Secession in the architecture of Stanislavov in the late XIX – early XX century]. *Avtoref. dys. ... kand. arkhit. : 18. 00. 01.* Kyiv: NAOMA. [In Ukrainian].
 8. Lysenko, O. Yu. (2004). *Arkhitektura vestybiulnoi hrupy prymishchen u zhytlovykh budynkakh kin. XIX – poch. XX st. u m. Lvovi yak vyrazhennia sotsialnoi ideolohii* [Architecture of the lobbying group in residential buildings XIX – beg. XX century in Lviv as an expression of social ideology]. *Visnyk NU “Lvivska politekhnikha”.* *Arkhitektura*, 505, 192-196. [In Ukrainian].
 9. Studnytska, M. (2014). *Syntezy mystetstv u hromadskii ta zhytlovi arkhitekturi Halychyny pershoi tretyny XX stolittia* [Synthesis of arts in the public and residential architecture of Galicia in the first third of the XXth century]. *Ukrainske mystetstvovoznavstvo: materialy, doslidzhennia, retsenzii*, 14, 158-177. [In Ukrainian].
 10. Shvydkovskiy, O. (1974). *Iskustvo vzaymodeistviya* [The art of interaction]. *Syntezy yskusstv i arkhitektura obshchestvennykh zdanyi.* Moscow : Sov. khudozhnyk. [In Russian].

ANNOTATION

Uliana Shcheviava. Entrance spaces in residential building of Eastern Galicia at the end of the XIXth – the first third of the XX century: the present state and the problem of preservation. Background. People want to show

their ideas of aesthetic and harmony, first of all, in a residential building, whose artistic decoration has always been given an important role. Entrance spaces in residential buildings, which are formed from the vestibule and staircase, serve as a kind of beginning of the house and form the first impression for visitors about the material abilities and aesthetic tastes of the owner. With the advent of secession

on the territory of Eastern Galicia, the main emphasis in architecture was shifted to the identification of aesthetic features of objects, which resulted in the artistic and ornamental-decorative predominance over the utilitarian. Therefore, the architects of the early XXth century, in their projects, sought to aesthetize all functional and constructive elements, and the system of decoration input spaces to comply on the principles of unity of ideological design and compliance with the artistic style. Unfortunately, some current owners of apartments in the residential (living) buildings of the XIXth – XXth century strive to provide the entrance group of premises with individual features, not adhering to the principles of integrity and harmony. Repair work takes place spontaneously, damaged parts are replaced by modern cheap correspondences, non-physical restoration is carried out. Such actions often lead to the appearance of things rather dubious aesthetic in the interior and destroy authentic decorative elements in the entrance expanses. Many foreign and domestic scholars consider the aesthetics of architecture and the interaction of the synthesis of arts in it: G. Zemper, A. Marder, S. Alekseev, V. Goryunov, M. Orlovich, A. Markovsky, O. Shvedkovsky, B. Cherkes, O. Silnyk, I. Zhuk, Y. Biryulov, T. Kazantseva, L. Polischuk, M. Studnytska and others. However, in the future the problem of the abandonment of the entrance spaces in residential buildings in Eastern Galicia of the late XIXth – first third of the XXth century. in modern conditions remains relevant, and the entrance exits themselves are not well-researched. Special attention should be paid to the scientific article Lysenko O., in which the character of social influence on the architecture of the entrance spaces in Lviv is defined and formulated.

The objectives of this article are to analyze the principles of artistic decoration of the entrance spaces in residential buildings of Eastern Galicia at the end of the XIXth – the first third of the XXth century and emphasize the problem of the preservation of authentic architectural elements in them in modern conditions.

Methods. The article uses a complex method of architectural-stylistic and art-study analysis, which covers traditional general scientific approaches to the solution of the tasks. Also a method of field studies has been applied, through which we can obtain reliable information on the status of entrance spaces of living buildings in modern conditions.

Results. The article reveals the main principles of the artistic decoration of the entrance spaces in residential buildings of Eastern Galicia at the end of the XIXth – the first third of the XXth century. It is proved that the perception of interiors depends on the competent choice and the use of finishing materials, the synthesis of arts and a clear system of co-subordination, the proportionality of what, where and how it is located in the entrance space. The problem of loss of antenna elements in residential buildings and the need to preserve the

architecture of entrance spaces in modern conditions is emphasized.

Conclusions. We conclude that aesthetic priorities for each stylistic, historical period determine the principles of artistic decoration of architecture: the use of certain materials in the exterior and in the interior, the choice of color gamut and the presence of certain decorative elements. Since entrance spaces are business cards of residential buildings, they must be presentable and convenient for visitors. Therefore, in the artistic decoration of lobbies and staircases, works of various types of art are combined that promote emotional elevation and organize aesthetic influence on a person. Authentic elements (entrance gates, forged railing stairs, ceramic tiles for floors) are an integral part of the entrance spaces, which emphasize its architectural features and form the first impression of the building. Each such element is a part of the thought-out architect of harmony and balance, so replacing any part, changing its color, material or shape results in loss of interior integrity.

Keywords: architecture of Eastern Galicia, residential (living) building, aesthetics of architecture, decoration, artistic decoration, entrance space, secession.

АННОТАЦИЯ

Ульяна Щевйова. Входные пространства сооружений Восточной Галиции конца XIX – первой трети XX в.: современное состояние и проблема сохранности. В статье описаны основные принципы художественного оформления входных пространств в жилых домах Восточной Галиции конца XIX – первой трети XX вв. Доказано, что восприятие интерьеров зависит от грамотного выбора и использования отделочных материалов, синтеза искусств и четкой системе соподчиненности, соразмерности того что, где и как располагается во входном пространстве. Отмечена проблема потери автентичних элементов в жилых домах и необходимость сохранения архитектуры входных пространств в современных условиях

Ключевые слова: жилая архитектура Восточной Галиции, жилой дом, эстетика архитектуры, декор, художественное оформление, входные пространства, сецессия.